

Előfizetési díj

időkre postán vagy helyben házhoz
hordva:

Egész évre	12 frt.
Félévre	6 "
Negyedévre	3 "
Egy hónapra	1 "

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:

Ötször hasábozott garmond sor 6 kr. ára
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb
és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is
nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelk Alajos (Wollzeile 22), Haasen
stein et Vogler Wien
Wallfischgasse nr. 10.

Nyilttéri csikkok
garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállítás:

Belső-szénuteza 16. szám, hová a lap szellemi részét illető
közlemények czimzendők.

Az értékesb czikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések
küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”
politikai és közgazd. napilap
1873-dik évi folyamára.

A „KELET” előfizetési ára:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy hónapra	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar
kikerülése tekintetéből vidékről 1 hónapra
előfizetést nem fogadhatunk el.

Az előfizetés pénzek, legcélszerűbben pos-
tai utalvánnyal, kiadó Stein János könyv-
kereskedésbe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után
teszteletpéldánnyal szolgálunk.

A „KELET” kiadóhivatala

Mégint a pénzválság.

Budapest, május 28.

(A.) A versaillesi váratlan események a
pénzpiacz helyzetét még inkább fölzavarták s
a papirok értékének folytonos csökkenése is-
mét rohamosabb folyamatot kezd venni. De a
legnagyobb szerencsétlenség az, hogy az ed-
dig a tőzsde köreire szorított válság mindin-
kább az általános kereskedelmi krízis jellem-
vonását kezdi magára öltetni, melynek kiinduló
pontja ez uttal nem is annyira Pesten mint
inkább a vidéken, főleg a Dunán tuli részek
nagyobb városaiban keresendő. Veszprém, Pá-
pa, Soprony és Pozsony városaiból néhány
nap óta olyan hírek érkeznek, melyek az egész
kereskedelmi karnak alapjaiban való meginga-
tását sejtetik. A helyi bankok és hitelintézetek
egymás után bukznak; nemcsak összeszűn-
ték az elvett kölcsönöket, hanem roppant adósságo-
kat is hagynak magok után s evvel isten tud-
ja hány száz embert vetnek a bukás örvényé-
be. Pozsony legelőkelőbb czégei beszüntették
fizetéseiket, Sopronyban a legszomorubb ese-
ménynek történtek, más helyeken a legjobb há-
zak inognak, szóval e vidékeken már a vál-
ság olyan terjedelmet öltött, mely a különben
is gyöngye és fiatal magyar kereskedelem léte-
lének alapjait fenyegeti.

„KELET” TÁRCZÁJA.

A tücsök a tűzhelyen.

Dickens elbeszélése.
Második czirpegés.

(Folytatás.)

Mayette egy látszék tisztában volt azzal, hogy
mit tegyen; arca egészen elpirult s szemei köny-
nyekkel teltek meg.

— Sőt néha még a személyekben is megegyez-
tünk s valóságos élő fiatal embereket állítunk fel
példányképpül — folytatta Dot — s nem gyanítottuk
mely egészen másként fog még minden kiütni. Ne-
kem igaz, hogy John soha eszemágában sem volt, még
távolról sem gondoltam rá. És ha neked azt jósol-
tam volna, hogy még valaha Takkleton asszony
lesz belőled, bizonynyul jól eldöngetsz. Nem igaz-e
Mayette?

Ha nem is mondott Mayette erre igent de
bizonynyul nem sem, szóval semmi módon nem
adta ezt értésőkre.

Takkleton nevetett — valóságos vadállat hang-
ja volt ez, úgy igen nevetett. John Peerybingle is
nevetett de az ő jószívű kedélyes módjával, valóságos
szellő susogás volt az, a Takkleton mennydörgő haho-
tája mellett.

— És mindazoknak és mindennek daczára,
még sem tettek másként, nem tudatok nekünk el-
lentállani, lássátok, szóla Takkleton. Mi itt vagyunk,
mi még meg vagyunk!! de valjon hol vannak a ti
szeretetre méltó, ifjú, kiszemelt főlegényeitek?

Mindezen nyomornak egyes egyedüli oka
a börzejáték, mely fájdalom a magyar váro-
sokban is a legkicsapongóbb módon üzetett s
most számtalan családot koldusbotra juttat. A
magyar városokban is épen úgy, mint Bécsben
nemcsak a tehetősebb osztályok játszottak,
hanem — mint utólag kiderül — számta-
lan sok játéktársaság alakult, melybe belép-
tet mindenki, a kinek 40—50 frtja volt. Így
a játék valóságos demokratikus alapokra volt
fektetve s most a válság elhat a társadalom
minden osztályába s megrabolja a legszegé-
nyebbeket is sok évi munkával, fáradsággal
szerzett megtakarításaiktól. Így a válság, mint
senki sem képzelte, nálunk is valóságos társa-
dalmi csapással fajult, mely épen oly iszonyu-
an sújtja az országot, mint valamely rossz ter-
més, csak hogy míg ezt a bajt az elemeknek
emberi akarattól független csapása okozta, ad-
dig a másik nyomorúság okai egyes-egyedül
azok, kik annyi intés és figyelmeztetés daczá-
ra a börze süppedékes talajára merték fillérei-
ket és forintjaikat vinni.

Keserű, de megérdemlett a büntetés, melyet
az illetők könnyelműségükről szenved-
nek. Csak hogy másrészt azon körülmény, hogy
a büntetés megérdemlett nem enyhíti, nem
csökkenti a veszélyt, mely belőle gazdasági
életünkre hárul. A szenvedett veszteségeket
első sorban magok az illetők érezték, de csak-
nem ép oly súlyosan érezendit azt egész gaz-
dasági szervezetünk. Olyan az, mint a kis hó-
tömeg, melyből esés közben rettentő lavina lesz,
egyik bukás rendszeren többet von maga után
s a mik eddig történtek, azok a jövőre is csak
a legrosszabb kilátásokat nyíják.

Ily körülmények közt kormányunk min-
den erejét oda irányozza, hogy a bécsi nem-
zeti banktól a magyar fiókok számára minél
nagyobb pénzüsségeket eszközöljön ki. El is
érte szándékát s a magyar fiókok legtöbb-
jének dotatiója ismét nem csekély mértékben
szaporított. Csak hogy még nagyon kétséges,
mennyiben lesz képes ez intézkedés a válsá-
gra kedvező hatást gyakorolni. Annyi bizonyos,
hogy azt senki sem várhatja a banktól, hogy
pénzt olyan embereknek adja, kik a vissza-
fizetésre elegendő biztosítékot nem nyújthat-
nak. Még kevésbé várható, hogy egyesek
veszteségeit a bank valamiképen visszatérítse.
A multa névze tehát a dotatió szaporítása
nem lesz visszahatással; azok, kik vagyonu-
kat egészben vagy részben elvesztették, nem
fognak többé kárpótoltathatni, sőt még az is
bizonytalan, valjon a dotatió emelése a válság
tovább terjedését meg fogja-e állíthatni. Bécs-

— Némelyike meghalt, mások meg efeledve,
wondá Dot.

Ha most valamelyik itt állna közülök, el sem
is hinné, hogy mi ugyana azok vagyunk, nem
hinné el, hogy mindaz, mit szeme előtt lát, valóság,
és hogy mi annyira a feledékenyek tudánk lenni.
Nem, egy szót sem hinne el mind abból!

— De édes Dot, szólalt fel a fuvaros, kis fe-
leségem!

Olyhévvel beszélt és oly tűzbe jött volt, hogy
minden esetre szükséges volt kissé magához téríteni.
Férje bele avatkozása a társaságba különben nagyon
szeliden történt, mert véleménye szerint csak arra
célzott, hogy Takkletont kissé megsegítse; hanem
meg volt hatása: Dot elhallgatott s többet egy szót
sem szólott. Azonban hallgatagságában is, nagyon
izgatott kedélyének látszatt, mit a leleskedő Takk-
leton, félígnyunt szemét reá szegezve, folyton figye-
lemmel kísért s magának ezt, mint később ki fog
tűnni, jól megjegyezte.

Mayette nem szólott se jót se rosszat; csan-
desen ült ott, szemét földre szegezve, és semmi ér-
dekltséget sem mutatott az iránt, mi körülötte tör-
ténik.

Most anyja is, az érdemes öreg asszony bele-
vegyült a társalgásba s komolyan megjegyzé először:
hogy a leányok, csak leányok s mind addig, míg az
ember fiatal és gondtalan, nagy valószínűséggel csak
úgy fog cselekedni mint gondtalan fiatal ember. Kö-
veték ez okoskodását még más tételek, melyek épp
ily mély értelmű és megdönthetetlen élet bölcsességét
foglaltak magukban. Ezzel jámbor alázatossággal ér-
tésére adta mindenkinek, hogy hálát ad az egeknek,
hogy minden körülmény közt leányában, Mayetteben,

Lapunk jövő száma a közbeeső szent ünnepek miatt szeredán jelenik meg.

ben még a bankakta felfüggesztése, mely a
kibocsátandó bankjegyek legnagyobb részét a
bécsi hitelintézeteknek reserválja, sem volt ké-
pes a derontanak véget vetni. Ott még ma is
egyre-másra bukznak vagy liquidálnak, a mi
a bukással azonos, a különféle intézetek. Pénz
van elég, de a börze körei oly veszteségeket
szenvedtek, hogy azokat a hitel segélyével
többé helyre nem hozhatják. Nálunk is körül-
belől így állanak a dolgok; minden inog s a
bankdotáció alig fogja az összeomlást megá-
tolni. A válság, olyan mint a roppant mérvű
orkán; el nem áll, míg ki nem dühöngi ma-
gat. De ha dühöngései jövőre is annyi áldozat-
ot követelnek, mint eddig, úgy a magyar gaz-
dasági és kereskedelmi élet oly veszteségeket
fog szenvedni, melyeket évek folyamában sem
heverhet ki egészen. Ilyen örvénybe sodort
bennünket a munka nélküli meggazdagodás
vágyából eredő átkos börzejáték. Vajha szo-
moru tanúságai legalább jövőre megóvnának
bennünket e magunk szerelte nyomorúságtól.
Négy év előtt hasonló válságot éltünk át;
utóhatásait ma is számtalan ember érezi még,
de tanúságát senki sem vette figyelembe. Val-
jon figyelembe vesszük-e a mostaninak tanu-
ságait?

A nagyszebeni állam-főgymnasium könyv- és levéltára.

Néhai Kovács Miklós püspök által tett indit-
vány folytán tekintetbe vett fontos indokból, mi-
vel az erdélyi cath. tanulmányi alap, melynek kia-
dásai a középtanodák új szervezése mellett rendki-
vül megsaporodtak, a szebeni cat. gymnasium továbbra
is fenntartható nem lévén, a szebeni cath. gymnasi-
um javadalmazását az álladalmi kincstár vette át s
ő felségének ez érdemben kelt legfőbb elhatározás-
át a fenálló cs. kir. helytartóság 1853. júl. 24-ről
16702 sz. alatt Haynald Lajos püspökhöz intézett
átíratában következőleg adta tudtul: „Seine k. k.
ap. majestät haben zu folge Eröffnung des h. mi-
nisteriums für Cultus und Unterricht vom 7. juli
Z. 239. I. J. über den hierüber erstatteten alter-
unterthänigsten Vortrag mit a. h. Entschliesung vom
6. Jänner I. J. die von dem Gouvernement ün Ein-
vertnehmen mit dem vom cath. Bischöfe Kovács
beantragte Erhebung des r. c. Gymnasiums in Her-
manstadt zu einer vollständigen catholischen aus
Staatsmitteln zu dotirenden Gymnasium erster Clas-
se zu genehmigen geruht.“ Ezen legfőbb elhatározás
folytán a szebeni plébános, ki egyszersmind azon
gymnasiumnak igazgatója volt, a tanodát a kor-
málynak átadta, de a könyv s levéltárt magánál tar-
totta s magánál tartja mai nap is Weber A. plébános

egy oly engedelmes gyermeket bírhatott; ezt nem
tulajdonítja ugyan a maga érdemének, de azért oka
van hinni, hogy ő folyt bé erre legfőképpen.

(Folyt. köv.)

Visszatekintés

a nyomdászat négyszáz éves történetére, Magyar-
országon.

(Toldy Ferencz fölvázlása az akademia közülésén, máj. 25.)

(Folytatás.)

Itt ugyanazon kérdés látszik igen természet-
esen felmerülni: vajjon miért a tudományserető és
pártoló király, Mátyás, nem igyekezett az új mester-
séget meghonosítani? Talán nem tévedünk, ha azt
az írott könyvek előszeretetének s finom izlésének
tulajdonítjuk, melyet csak a legszebb hártán, gyö-
nyörű elrendezéssel, a legszebb betűalakokkal s fes-
tett ékítményekkel. Budán és Flórenczben, készült
kódexei elégitettek ki. A Német- és Franciaor-
szágban még akkor divó gót betűkben a renaissance
barátja szinte nem gyönyörködhetett. Róma meg-
kezdte ugyan a kerek betűk vésését s Hess is
ilyeket hozot Budára, ilyekkel van mindkét mun-
kája nyomtatva; de ezek még disztelenek voltak s
a király kódexivel ki nem bírták a versenyt: méltó-
tassanának kiállításunkban a Budai Krónikát péld.
Mátyás kir. Plantusával összevetni s nem fogjuk
csodálni, hogy e király az új mesterséget nem tu-
dott lelkesedni. S tudjuk azt is, mily lassan haladt
az ő életében még, a régi klasszikusok nyomtatás-
ban kijövele: ő tehát nem a nyomdától, hanem
tudós megbízottaitól várta a régi remekirodalom

és esperes ur a tanügy roppant nagy kárára, mivel
ő azokat nem tanulmányozza, nem forgatja s így
csak a molyok eledelül szolgál. A szebeni állam-
főgymnasium igazgatói Sobola János, dr. Krátky
Venczel s jelenleg Veress Ignátz. mélyen érezték
nem egy versen a könyv- s különösen a levéltár
hiányát, különösen azért, mert azon gymnasium tör-
tönetéhez egy adatot sem nyerhettek s a kormány-
nak felhívására, régibb előiatok hiányában, kime-
ritő felvilágosítást több versen nem adhattak.

Az erdélyi rom. catholikusoknak mint tudjuk,
már a mohácsi vérnap előtt volt Szebenben virágzó
gymnasiumok, melynek rectorait 1510-től 1528-ig
Benkő Transylvániájában (II. kötet, 307 lap) fel-
emliti. A cath. szelleműtanügy azonban Szebenben,
mintán Luther tana ide is beszivárgott s terméke-
nyítő alapra talált, pangásban tepsedett, mig nem
végre egészen megszűnt. A rom. catholikusoknak
vallás-erkölcsi közoktatása Szebenben ujólag s na-
gyobb hévvel 1692-ben kezdődött, midőn I. Leopold
azon év márcz. 15-re a cath. vallás kielégítése végett
Szebenbe országgyűlést hivatott össze. Benkő és
Bell Mátyás szerint már 1691-ben voltak jezsuiták
Szebenben, melyekről utóbbieket írja: „Anno 1691
Jesuitae illuc (Cibinium) deducti, ludum celeb-
rem litterarium aperuerunt“ jöllehet Szerdahelyi Jó-
zsef a mohácsi vész után a szebeni jezsuita residen-
tia főnöke a fenn ál-
lott kir. főkormányzókhoz intézett egyik jelentésé-
ben (1718.1772 korm. sz.) így nyilatkozik: „Re-
sidentia haec suam originem debet uni e. S. I. Pa-
tri Castrensi. qui a. 1692 cum militibus caesareis
primum hanc civitatem ingressus est, sacerdos catho-
licus.“ Bármelyik évben jöltek legyen be annyi bi-
zonyos, hogy 1692-ben már bevonultak Szebenbe s
midőn II. Apaffy Mihály lemondása után a cath.
vallás jogos követeléseinek kielégítése az 1699-iki
pótdiplomában kifejeztetett, a jezsuiták nyíltan elő-
álltak s 1699. nov. 12-én Szebenbe is nagyobb
számmal bevonulva, Bardia József főnöksége alatt
működésüket megkezdették. Templomot, residentiát
építettek s a tanítást megkezdették, szóval tétlenül
nem vesztegették idejüket, mire névze bizonyoságul
szolgál a szebeni polgármesternek a Regia Deputa-
tió elnökéhez, hadadi Wessellényi Istvánhoz intézett
panaszai (39. 81. 93. 712. korm. számok.) A resi-
dentia épületében elhelyezett tanoda minden szüksé-
gessékek berendeztetvén, a főnökök 1699-től 1773-
ig t. i. Bardia József (1699—1720), Miel Mihály
(1720—1725) Gastager Mihály (1725—1732), Mi-
étzke Frigyes (1732—1733) Eggartner Bertalan
(1733—1734) Hundegger József (1734—1737)
Gallob Antal (1737-1763.) Petauer Antal (1763 1771)
Szerdahelyi József (1771-1773), Lehman József (1773-
1780), ki azonban már 1774-ben megszűnt jezsuita len-
ni, a könyvtár alapítására is nagy gondot fordítottak.
Mekkora volt a jezsuiták szebeni gymnasiumának könyv-

munkait könyvtára számára: s e szenvedélye mellett
ez új iparág meghonosodását itt úgy, mint az künn
történt, magoktól a nyomdászok és könyvkiadóktól
várta.

S egészben nem csalódott. Megszületett ugyan
is, egyelőre annak részben legalább pótléka, a már
érintett budai könyvkereskedés, mely nem
csak az új mesterség terjesztésével, hanem munkák
kiadásával is foglalkozott, nem ugyan itthon nyo-
matva azokat, hanem külföldön, könnyebbnek látsz-
ván jól felszerelt nyomdába küldeni a kéziratot s a
kész munkának mérsékelt árát letenni, mint nagy
költséggel s a befektetett tőke némi kockáztatásá-
val új műhelyt állítani, mely kezdetben legalább
aligha oly szépen és semmi esetre nem oly gyorsan
volt czikkei előállítandó, mint a már folyamatban
levő velencei, ágostai s más nagy nyomdák azokat
előállítani képesek voltak. S itt mindenekeelőtt, mint
első igen diszes gyűmölcsöt a budai könyvkiadásnak,
ennek megindítója, kirchheimi Feger Tibold első
kiadványát emlitem, a Turóczi János által szerkesz-
tett Magyarországi Krónikát, mely Mátyás király
pártolásával s neki ajánlva, év nélkül, de igen hi-
betően 1483-ban Velenczében Ratdolt Erhard által
gót betűkkel nyomtatva jelent meg, a királyok fa-
metszetű arczképével s számos csataképpel díszítve.
Azon példány, mely kiállításunk egyik ragyogó czik-
ke, ugyanezna kiadásnak kiegészített és Roger tör-
ténetkönyvével a tatárjárásról megtoldott ism. étlé-
se, melyet annak tulajdonosa Feger Tibold 1488-
ban az akkor már Ágostába átvándorolt Ratdoltnál
készíttetett.

(Folyt. köv.)

tára a társulat feloszlátása alkalmával, kitűnik az 1774-ben végrehajtott összeírás alkalmából. A jezsuita társulat feloszlátása alkalmával ugyanis 1773. sept. 18-án (8251.1773. korm. sz.) M. Terezia elrendelte, hogy a jezsuita társaság eltörölésére vonatkozó bulla, a pápai szék körövényével együtt kihirdetessék, a jezsuiták actív és passív állásáról inventáriumok készíttessenek, úgy hogy minden collegium és residentia állása tisztán látható legyen. A kir. főkörmányszék ennél fogva oct. 8-án a közigazgatás részéről biztosul gr. Kemény Farkas kormányzó tanácsost nevezte ki, — mellé adatván Biró Antal fogalmazó és két írók, — azon meghagyással, hogy oct. 24-én a teendők megkezdésévégett Kolozsvárrt, mint a társaság főhelyén, jelenjék meg, s onnan Fehérvárra, azután székbe menjen. Brassóba Henter Ádám, Udvarhely s M.-Vásárhelyre Domokos Antal küldeték ki. A bulla kihirdetése Kolozsvárrt 1773. oct. 26-án megtörténvén, megkezdődött a javak összeírása. Tárgyunknál kívánván maradni, megemlítjük, hogy a hivatalos összeírás szerint a szebeni jezsuiták összes vagyona 82,976 frt 24⁵/₁₀₀ krt tett. A gymnasium könyvtárában levő könyvek pedig 1500 frtra becsültettek. (99.774. kor. sz.)

A jezsuiták feloszlátása után 1775. febr. 16-án kelt kir. rendelettel (6258. 1775. korm. sz.) Lehmann nevezetett ki szebeni administratorknak, s kimondatott egyszersmind, hogy jövőre a gymnasium felügyelete a plébánosra bízatik. Hogy mily gondot fordítottak a plébánosok t. i. Lehmann József (1774—1780), Szálféfi János (1780—1783), Cserei Imre (1783—1809), Eschenbach János (1809—1826) Jakobi Ferenc s utódai a könyvtár gyarapítására kitűnik br. Szepesi Ignác püspöknek 1821. márczius 18-án 530. számú (2941-1821. korm. sz.) jelentéséhez csatolt kimutatásból, mely szerint a szebeni gymnasium könyvtárában 1821-ben 98 latin classicus; 122 német classicus; 21 történelmi; 4 földrajzi; 18 irodalmi mű; 14 szótár; 27 vegyes mű, összesen tehát 304 kötet volt. —

A szebeni gymnasiumnak, habár nem is nagy, de még is volt könyvtára, erről hivatalos okiratok tanuskoznak; levéltára pedig hogy volt, az kétségtelen, mert pár évvel ezelőtt épen Weber Albert plébános szíveségéből alkalmam volt az iskolai iratokat és cathalogusokat az 1790-ik évtől kezdve nála átnézni, s még is daczára annak, hogy egy régebbi királyi leirat ezeket mondja: „Annuimus clementer, ut Bibliothecae, quae Cibinii, M.-Vásárhelyini et Udvarhelyini, aliisque in locis post reductam societatem remanserunt, Professorum usibus exponantur, aliisque etiam libris et instrumentis pro juventutis studiosae emolumento tum e summa in fundo studiorum iuxta informationis vestrae tenorem restante, tum vero ex annuali pro enjusvis Gymnasii ne cessit atibus in 50 frt excoiso aversionali quanto comparandis, locupletentur, ea tamen lege, ut sua nunc ibidem existentium, vel deinceps comparandorum in catalogos illationem attentio per Gymnasiorum Praefectos eo convertatur, ne libri diripiantur, aut per Professores retineantur,“ a szebeni plébános a gymnasium könyv- és levéltárát önhatalmilag magánál tartja, s azokat rendeltetési céljuktól elvonja. Kormányunk erélyességébe bízva — reméljük, hogy a n.-szebeni állam-főgymnasium a kizárólag öt illető könyv- és levéltár birtokába mielőbb eljutand, s a plébános ur felmentetik azon kellemetlen helyzetből, hogy más, még pedig idegen intézetnek könyv- és levéltárát őrizze és gondozza.

Törvényjavaslat

az ügyvédi rendtartás tárgyában.

V. Fejezet.

Az ügyvédek jogai és kötelességei.

(Folytatás.)

47. §. Ha a képviselőt bármely oknál fogva az ügy végbejárásáig elhagyja, az ügyvéd, illetőleg jogutódjai kötelesek a megbízó kívánatára a költségekre adott előlegről a félnek legfőlebb 30 nap alatt számot adni, és a fennmaradt összeget visszaszolgáltatni. A fél az átadott számadásban, illetőleg díjjegyzékben felszámított díjak megállapítását az 57. §. határozata szerint kérheti.

48. §. Az ügyvéd köteles közbenjárását vagy a képviselést megtagadni oly ügyben, mely a fél kijelentett szándéka szerint egyéb jogosultak kijátszására szolgál; továbbá nem szabad az ügyvédnek ugyanegy időben mindkét felet, habár külön ügyben is, képviselni, vagy oly ügyben, melyben az egyik felet képviselte, később a másiknak tanácsot adni, vagy ügyvédi szolgálatot teljesíteni.

49. §. Az ügyvéd köteles az általa a fél megbízása folytán behajtott pénzt és egyéb értéktárgyakat híven őrizni, és azokat a félnek kívánatára és annak utasítása szerint azonnal kiszolgáltatni.

Ha az ügyvéd az ily pénzt vagy értéktárgyakat más célra fordította: mint sikkasztó, a büntető bíróság által, ha pedig büntetőjárás útján a sikksztás megállapítható nem lenne — fegyelmileg fenytendő.

50. §. Az ügyvéd az elvált ügyekben köteles híven eljárni, és a képviselt fél érdekében a törvényes intézkedéseket szorgalmasan és pontossággal megtenni, és minden ügyre nézve rendes jegyzéket vezetni, melybe az ügyvéd által tett intézkedések és kiadások, a nyert díjlesek és az ellenfél fizetése

sei bejegyzendők oly módon, hogy az ügy állása abból mindenkor kivehető legyen. A megbízótól nyert utasítások külön írásba foglalandók.

Továbbá kötelez az ügyvéd a fél által a képviselőt céljából vele közölt, avagy ezen hivatása folytán egyéb uton tudomására eső tényeket titokban tartani. Ily tények felől tanuskodni nem köteles, sőt ügyfelének bejegyzése nélkül tanuskodásra nem is bocsátható.

51. §. Az ügyvéd teljes szólásszabadsággal bír megbízójának védelmében, azonban beadott irataiban vagy az ügy tárgyalása alkalmával tartott szóbeli előadásaiiban tisztelettel kell viselkednie a bíróság, illetőleg hatóság, s annak egyes közegei, valamint illemmel mindenki, nevezetesen az ellenfél s védője, a meghitt tanus s szakértők iránt.

52. §. Az ügyvéd lakhelyén kívül nem tarthat fiókíródat, honnan segédje által ügyködik.

VI. Fejezet.

Ügyvédi díjakról.

53. §. Az ügyvéd a rája bízott ügyben tett közpénzbeli kiadásokon, úgy idővesztéséért megtérítésén felül, illő jutalomdíjt, s mindezek aránylagos előlegek általi fedezését követelheti az általa képviselt féltől.

A jutalomdíjt és az idővesztés kárpótlása szabad egyezkedés útján határozható meg.

Előleges egyezkedés érvényességéhez okirat szükséges.

54. §. A fél az előleges egyezkedésben meghatározott jutalomdíj aránylagos leszállítását kérheti rendes peruton:

a) ha előre nem látott véletlen esemény folytán az ügy vagy a képviselő megszűnt; és

b) ha a fél az ügyvédtől a megbízást, a fegyelmi bíróság által megtrótt hiba miatt, visszavonni kényszerült.

55. §. Az 54. §. eseteiben a meghatározott jutalomdíj leszállítása fölött, az ügyvédi választmány véleményének meghallgatása után, azon törvényszék határoz, melynek kerületében az ügyvéd a rája bízott ügyet vitte.

A határozatban egyúttal a jutalomdíj mennyisége is megállapítandó, ha a leszállítási kérelemnek hely adatik.

56. §. Az ügyvéd a behajtás végett neki átadott követelést avagy pertárgyat, az ítélet jogerőre lépte előtt magához nem válthatja, az ily egyezkedés érvénytelen: az ügyvéd pedig, a ki ily egyezkedésre lép, fegyelmileg fenytendő.

57. §. Ha az ügyvéd a jutalomdíj s költségek iránt az általa képviselt féltől sem ki nem egyezett, sem általa ki nem elégitettett: díjjegyzékét az ügyvédi kamara választmánya által megállapíttatja, s azt ügyfelének kézbesítetteti.

Ha a kézbesítést követő 15 nap alatt kielégítetése be nem következik: a megállapított díjjegyzék alapján az illetékes bíróság előtt kereséi joga van; — szabadságában áll azonban a megidézett félnek: a díjjegyzések tételeinek mind valóságára, mind megállapított mennyiségére ászve kifogását megtenni.

E rendelkezés folytán a polgári törvényk. rendtartás 252. §. értelmében azon rendelkezésnek, hogy az ügyvéd díja saját fele irányában megállapíttassék, többé helye nem leend.

Az előbb érintett keresetekre nézve peres ügyekben a per bírósága, egyéb ügyekben az ügyvéd személyes bírósága illetékes.

(Folyt. köv.)

Gróf Lónyay Menyhért beszéde

a magyar tudományos akadémia XXXIII. közgyűlésén.

(Folytatás.)

Azon férfiakról szólnék, kik a Széchenyi korakban éltek és a kik a nemzet javára sikerrel közreműködtek, önkénytelenül össze kell hasonlítani a múlt és a jelen kor irányát és jellemét, a múlt és a jelen nemzedék törekvéseit, és önkénytelenül teszünk magunknak azon kérdést, vajjon megvan-e az új nemzedékben azon lelkesedés, kitartó munkásság és áldozatkészség, mely a Széchenyi korszak kezdetét jellemz. Azon időben azok, kik régi nagy neveket viseltek és nagy vagyon felett rendelkeztek, érezték az állásnak nemcsak előnyeit, de az azzal járó kötelességeket is. Korlátolt volt ugyan a hatáskör, melyben akkor mozogni lehetett, a kezdeményezés és annak némi csekély eredményei sokkal feltűnőbbek voltak, mint jelenleg. A szűk mederbe szorított hegyi folyó küzd az útjában álló szirtekkel és távolra hirteti habár kis téren kivívott győzelmes előhaladását. Azóta a kishegyí folyóból a sikon elterülő mély és széles medrű folyam lett s ennél fogva haladása nem oly zajosan történik. Ma már a haza fiainak nem csak néhány nemesbje, de az egész nemzet van hivatva nagy eredmények kivívására és biztosítására egyesülni. Azonban ki ne érezné szükségét annak hogy most is mindenki tartozik meghozni a kellő áldozatokat és megtenni a kötelességét a haza érdekében. Különösen azok, kik anyagi helyzetüknél, állásuknál és nevüknél fogva hazafiúi kötelességek teljesítésére mindenekelőtt hivatva vannak, tegyék meg kötelességüket egész odaadással és következetesen, legyen azon kör, melyben működnek, szűk avagy széles, és akkor velük fog menni a nemzet és vezetői

alatt a nagy és tágas tér mellett, melyre hatásuk kiterjedhet, egy új korszaknak lesznek teremtoi: a nemzeti megerősödés korszakának.

Ezen törekvésben a magyar tudományos akadémia nagy és szép feladat jutott: a tudományokat a magyar nyelven művelni és terjesztetni, és ez által mint egyik nevezetes tényező működni oda, hogy a számára nézve kis nemzetnek megszerezze azon hatalmat; melyet a tudománynak nyújt. A mai korban csak azon nemzet állhat fenn, mely a műveltség magasabb fokát el is éri. De kellő sikere az akadémia ebbeli törekvéseinek csak úgy lehet, ha ezen munkásságában csatlakoznak hozzá az ország minden vidékein azok, kik — legyenek bár többen vagy kevesen — a tudomány egyik-másik ágában munkálkodni magukat képeseknek érzik, és a rokon érzelmi meket maguk körül gyűjtve mozdítják elő a tudományos ismeretek és a műveltség általános terjesztését.

(Vége következik.)

BELFÖLD.

Zászlószentelés.

Bethlen, május 27-én. 1873.

A naszdó-besztercei 31-dik honvédszászlóalj zászlaja e hó 25-én szenteltetett fel Beszterczén, kedvező szép időben, roppant nép jelenlétében. A megelőző este, daczára az esős időnek, fényes fáklyás zenével tisztelték meg a tábornokot s a zászlóanyát gr. Bethlen Sándornét. A szentelés napján már korán reggel ünnepies színt öltött magára a város, mint egy nagy város utcáin sűrűn hullámzott a nép; a vidék urai, értelmisége és a nép nagy számban lepte el az utcákat. A luther-templom végénél sátor alatt oltár rögtönzötetett, a sátoztól a kejtős sorban felállított honvéd zászlóaljig, azon virágokkal és fűvel behintett tért, melyen a kiválóbb közönség, nők, sorhadi s honvéd-tisztek foglaltak helyet, kétfelől fegyvertelen sorkatonák képeztek sorfalat.

Tíz órakor megzendüle a polgári zenekar, abban a pillanatban megindult a sorhadi és honvéd tisztikar Gráf tábornok vezetése alatt a zászlóanya szállására, honnan a zászlóanyát és nyolcz koszos leányt a sátor alá vezettek. Ekkor kilépett a közép re Vályi Elek ref. esperes s egy rövid lelkes beszédet olvasott fel; utána a Budacker lelkencei luther. lelkész mondott írás nélkül egy correct, szép és szoros dologra tartozó, egészen alkotmányos szellemű beszédet, német nyelven; utóljára Szilassi besztercei gr. cath. esperes olvasott fel egy elég jó beszédet román nyelven.

Ezek végeztével három rom. cath. lelkész tartott misét s szokásos módon a zászlót felszentelték. Az első szöveget a cath. lelkész verte be a szentháromság nevében, azután Gráf tábornok, a zászlóanya a beszterce városi s vidéki, naszdóvidéki tisztikarok jelenvolt tagjai, a koszos leányok és sok jelenvoltak, mindenik egy egy jelszót mondván a maga nyelvén elmést és elmélet nélkülít, kitől-kitől, a hogy telt.

Az ünnepély alatt négyszer lött sortűzet az ünnepő zászlóalj, közben-közben a zene harsogott s a városi dalárda énekelt. Tizenkétféle órákor az ünnepély véget ért.

Délután két órákor a városi lövölde épületében több mint kétszáz vendége volt a zászlóanyának ebédén. A három nemzet fiait a legszívesebben egyetértésben ültettek testvéri poharat a finom tanádi bakatorból. Voltak mind három nyelven sikerült toasztok is. Ugyanekkor az egész honvédszászlóalj legénységét is megvendégelte a zászlóanya.

A mint a zászlóaljból a honvédek s az ebédnél a honpolgárok oly szépen megférnek együtt; miért nincsen ez így künn az alkotmányos életben is? Este kilencz órákor táncvizigalomra gyűltünk össze a városi vigardába valami városi iskolai ezérra. A táncvizigalom egy volt a legcsinosabbak közül s élénk jókedvben tartott reggel négy óráig. Kár, hogy az ugynevezett „telivér“ szászokat sem az ünnepély, sem a városi ezéll táncvizigalom nem tudta megnyerni. Mi kellene nekik?

Igy folyt le a 31-ik honvédszászlóalj zászlószentelése. Megleő szép volt a zászlóanya magyar ruhája s mindenkit megnyerő előzőkeny gyöngéd modora.

Ha a szász és román nemzet coripeusai — mert voltak itt ilyenek is — mindenkor ilyen irányu beszédeket tartának s magokat öszintén így is viselnék minden körülmények közt: akkor öröm lenne lakni e hazában.

Egy szemtanu.

Külföldi szemle.

Kolozsvár, máj. 29.

A francia válságos helyzetről következőleg nyilatkoznak a lapok: A „Republ. Fr.“ ezeket írja Mac-Mahonnak elnöké választásának benyomása alatt, de az új kormány tagjainak nyilvánosságra hozatala előtt:

„Mac-Mahon tőnagy jelenleg a köztársaság elnöke és a republica még mindig törvényes államformája az országnak. Már magában ez által elő vannak szabva köteleim. A francia republikánusokra, az az a nemzet nagy többségére azon parancsoló és ab-

solut kötelesség hárul, hogy szigoruan megmaradjon a törvényesség útján, mert a törvényesség azon kormány mellett van, melynek republikánus czime van. Minden megtámadása e törvényességnek minden, ha még oly jelentéktelen félrelépés e törvényesség útjáról, a legmegbocsáthatatlanabb hiba volna. Bármily nehéznek tűnjék is fel sokaknak közlünk e magatartás, de fékeznünk kell magunkat az egység és fegyelm szelleme által. A törvényesség tere fenn van tartva számunkra és eljött az óra, melyben azt szakadatlanul, oly hévvel, egyetértéssel és kitartással vegyük igénybe, hogy elleneink elvesztésék a nyugalmat és szilárdságot. Egy új phasisba léptünk, a szabályszerű, békés, de kerelhetetlen ellenzék phasisába, mely az elvi kérdésekben ép oly kevésbé, mint a legcsekélyebb körülményekben, melyek jogainkat sértheik, hajlandó a legkisebb kedvezményekre. Ma már erőnk öntudatában vagyunk; ezt fényesen be kell bizonyítanunk mérésletünk és rendithetlen ellenállásunk által.

Bizonyára a legközelebbi jövőben erős próbákra fogunk tétetni. De legyen bátorságunk ép úgy azokkal szembezállni, mint kitartásunk azokat elviselni. A hatalom nem tarthatja fen magát a joggal; nem lehet kormányozni sokáig a nép akarata ellenére, ha csak büntényekre nem vetemednek. De eddig még nem jutottunk, és nekünk külön emberekkel volt már dolgunk, mint a mai emberek. A császárság alatt az általános választási jog kivíttá emancipációját. A „harcz kormánya“ alatt a francia nép teljes életerejében fog fellépni. Ezért ma inkább, mint bármikor ez legyen je szavunk: „rend és egyetértés, éberség és mérséklet.“

A „Siccle“ többi között ezeket mondja:

„A jobboldali coalitio megbuktatá Thierst, 28 megye választottját, az ország megszabadítottját, a nagy hazafit, a conservatív polgárt! Ne feledjék a legitimisták és orleanisták, hogy az ország sohasem fogja megbocsátani a bűnt, melyet elkövettek. Habár uralomra vergődtek, de politikájuk bukához fogja őket vezetni mielőbb. — A democratia erős és türelmes; elvárja, mit fog tenni majd a munka terén a május 24-ki parlamentaris többség. Thiers a hatalom terőpontján a francia bourgeoisieinek, a nagy „harmadik rend“-nek, mely megbuktatta az „ancien regimet“ legelőkelőbb kifejezése volt; de egy inkább clericalis, mint politikai coalitio által megbuktattatott. Thiers legnagyobb bűne az volt ellenségei szemében, hogy kimondotta és vallotta, miszerint a köztársaság a demokratia természetszerű kormánya. Azok, kik azzal vádolták, hogy a radicalismussal pactál, jól tudták, hogy Thiers a szó teljes értelmében „conservatív.“ És vajjon forradalmárok Perier Kázmér és Beranger? És miért áldozták hát fel Thierst? Mert nem akart a monarchista factiók eszköze lenni. Thiers, egy royalista parlament és egy republicanus ország közé helyezve, kötelességének tartotta az ország és a nemzet többségének közvéleménye felé hajlani s az országot egy halandó állammá tenni, de nem adott ná neki időt. — Thiers már többé nem elnöke a köztársaságnak. Visszavonulásában a demokrata Franciaország, az az a francia polgárok roppant többségének elismerése kísért őt. Bukni egy 16 szónyi parlamentaris többség előtt és a nemzetnek drága ügyeért: ez neki köztiszteltetés és a történelemben fényes nevet fog biztosítani. — Thiers tekintélye soha sem volt oly nagy az ország előtt, mint e pillanatban.“

A „Journ. des Deb.“ szintén nehéznek találja a helyzetet, de melynek súlyát leginkább azok fogják érezni, kik kormányra vergődtek.

Paul de Cossaguac, az ismeretes bonapartista hírlapíró ezeket mondja lapjában, a „Pays“-ben:

„Thiers megbukott. — Végre! És Mac-Mahon tőnagy egy csodálatos életpályát a szerencse legcsodálatosabb kedvezésével koronáz és a verszélyben újra felajánlja kardját Franciaországnak. A szerencsétlen országra a jóllétnek nem várt új korszaka nyílt meg. Már hónapok óta azt hangoztatták azon kormány emberei, kik általános megvetéstől kísérve, megbuktak, hogy mi, monarchisták, mivel pártokra vagyunk szakadva, nem állíthatjuk vissza Franciaország trónját. Most már be kell bizonyítanunk ez embereknek, hogy nemcsak dinastykus érdekekből halomra döntöttük az ő respublicájukat. Franciaország még nincs megérve végleges kormányra, és a ki ma egy ilyent, akár királyságot, akár császárságot akarna létrehozni, ép oly rossz polgár volna, mint az, ki még tegnap utálatos köztársaságát akarta nyakunkra erőszakolni. Azoknak, kik Thiers bukása miatt bouyodalmaktól féltek, csak rá kell mutatnunk azon házagra, melyet maga után hagyott, hogy lássák mennyire kicsiny volt. Ez ember elhagyja Versailles, mely XIV. Lajostól hozzá sülyedt alá. Az ösvényt, melyen egy Louvois járt, nem fogják többé taposni Barthelémy-Saint-Hilaire nehéz czizmái“ sat.

Czollner István elleni végtárgyalás.

(Folytatás.)

Elnök: Miután ön 1000 frton feljúl csinált adósságot, miből szándékozott kifizetni?

Vádlott: Az én és nőm keresményéből, s anyamtól is vártam, hogy segíteni fog.

Elnök: Az iratok szerint anyja nagyon szegény, ezen állítása valótlan.

6-ik közlemény

a bécsi világkiállításra felküldendő szegényebb sor su iparosok felszólására.

Az utolsó közleménybe begyűlt összeg
1031 forint 30 kr.

A d a k o z t a k m é g.

A kolozsvári kisegítő pénztár 100 frt, Kolozsvár városi képviselő testület 100 frt, Kolozsvári színházi választmány által átengedett egy szindarab előadása tiszta jövedelmének felérése adatott át, 114 frt 90 kr, dr. Lutter Nándor Budáról 2 frt, Zilahi Kiss Elek Kolozsvárról 1 frt.

Összesen 1249 frt 20 kr.

Kolozsvárt, 1873. május 30-án.

Krémer Ferencz,
elnök.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, máj. 31. 1873.

— A m. kir. igazságügyminiszter a megyei kir. törvényszék mellé bírósági végrehajtóvá, Binder Nándor megyei lakost nevezte ki.

— A m. kir. igazságügyminiszter Pál Gerő végrehajtót az abrudbányai kir. törvényszéktől a tordai törvényszékhez helyezte át, és Demeter Zsigmond aranyosszéki volt irnokot a marosludasi járás-bíróság mellé bírósági végrehajtóvá nevezte ki.

— Az egyetemi ifjuság az eső miatt meg-hiusult csütörtöki májálisának Pünköst első napján leendő megtarthatása végett a városi tanácshoz folyamodott. A tanács Themis fiainak kedve szerint hozott ez ügyben végzést. Vajha az égiek is hasonló értelemben hoznának határozatot.

A nyomdász testület által, a felállítandó munkaképtelen nyomdászokat segélyező egyeslet javára Junius 2-án a „Nemes-kert”-ben kettős zenekarral rendezendő táncvizigalomra újból felhívjuk a közönség figyelmét. Alkalmunk volt az étlapot is megtekinteni, melyet minden résztvevő a belépti jegy mellett kap, s az ételek és italok mérsékelt árairól is meggyőződünk. Jegyeket válthatni máj. 31-én a lyceumi nyomda központi irodájában, a főtéren, s a táncvizigalom napján a „Nemes kertben”.

— A kolozsvári kereskedő ifjuság felállítandó korház alap javára 1873 junius 15-én a Nemes-kertben zártkörű táncvizigalmat rendez. Belépti jegyek a meghívó előmutatása mellett junius 15-én d. d. 9—12. d. n. 2—4. óráig a Nemzeti szállod 1. számú termében válthatók. Belépti-jegy személyenként 1 frt. 50 kr. Kezdeté 5 órakor.

— Felhívás állított bizottmány nevében felhivatnak mindazon tisztelt családok és urak, kik junius 7-én a „jogász segélyező-egylet” alapjavára rendezendő jogász májálisra meghívót még eddig nem kaptak, de arra igényt tartanak — az Orbán József ur czukrázatában kített íven neveiknek, czimeik s lakásukkal együtt való följegyzésére, hogy így a rendező bizottság a további intézkedések megtételét eszközölhesse. Kolozsvárt, 1873. május 31-én a jogász májális rendező bizottmánya nevében, Gr. Csáky Miklós bizott. elnök, Márkovics Antal, bizott. jegyző.

— A bécsi közkiállítás állattárlatára Kolozsvárról gr. Bethlen Camilló urtól tiszta erdélyi fajta 1 bika s 4 tehén; az erd. gazd. egyeslet részéről 4 drb jármás ökör; mltsz. Paget János urtól 4 drb. ayrshireischveizi keresztetett tehén; grf Bethlen Sándor urtól 1 drb. eredeti havasi, 1 havasi keresztetett tehén s 4 kecske; gr. Mikó Imre urtól 2 d. jármos bivaly. — Gr. Mikó Imre, br. Bánffy Dániel Paget János, Tisza László s Zeyk József urak részéről összesen: lineolnkeresztettség anyajuh 23, bárány 7, kos 3 drb s eredeti erdélyi fekete és fehér 6 anyajuh és 6 barány. — Gr. Teleky Károly urtól 4 fekete mangalicza koca s 1 kan, Tisza László urtól 2 szalontai koca, 1 kan s 1 hizott ártány. — Mindösszesen 72 darab.

— Fölhívás a hazai könyvkiadók, könyvkereskedők és könyvtulajdonosokhoz. A kolozsvári joghallgatókat segélyező egyeslet jótékony munkásságát már megkezdette, szegénysorsu, feddhetlen jellemű s jó igyekezetű joghallgatókat legnagyobb részt szerény pénzösszegekkel segélyezvén. Működésének iránya azonban nemcsak az anyagi segélyezés lévén, s másfelől hogy az anyagi segélyt az óhajtott nagyobb mértékben alkalmazhassa, őszinte jó hittel szólítja föl a hazai t. könyvkiadó, könyvkereskedő és könyvtulajdonos urakat és társaságokat, mint a mivelőds ügyének érdemes bajnokait, hogy ha örök hálára kötelező adományozásképen a kolozsvári joghallgatókat segélyező egyeslet számára a rendelkezések alatt álló főleg jog-és államtudományi munkák ből küldeni föltétlen nemcsak lelküek lennének, adományozásuknak ötven frt. értékét meg, vagy meg nem haladó mértéke szerint a nevezett egyesletnek alapító, vagy pártoló tagjai közé kegyelettel fognak számíttatni. Bizva az igaz részvét átalánosságában, mely tisztelettel vagyunk a nagyérdemű fölshízlított taknak Kolozsvárt, 1873. május 30. az egyeslet nevében alázatos szolgáló*) Issekutz Aurél, egyeslet elnök. Nagy Mór, egyt. titkár.

— Nyilvános köszönet. Az unitár. ifjuság betegsegélyező egyesletének alapítókéje gyarapítására a máj. 22-én rendezett táncestély alkalmából utólagosan ajándékoztak: Kóvári László ur 5 frt. Sáni László és

*) Fölkérjük a többi hazai lapok t. szerkesztőseit is e fölshízlítás szíves közlésére. N. M.

Demjén László urak egy-egy forintot, kiknek a fent irt ifjuság nevében szíves köszönetet mond a be- tegsegélyző-egylet elnöke. Kolozsvárt, máj. 30. 1073.

— Medgyesi Tivadar polgármester ur erőlyességében és buzgalomában nem csalódlunk, midőn egyenesen hozzá fordultunk, a Taufer-hid mellett lévő itatóhely elrekesztése érdekében teendő intézkedés végett. Az itatóhely elrekesztése ma már megkezdődött, s így a város egyik leguodokabb helye szép épülésnek néz elébe.

— A sepsi-szentgyörgyi iskola küldöttsége a napokban tér vissza Budapestről, még pedig, mint örömmel halljuk, a legjobb remények között. Az oktatásügyi miniszter ur, mint nekünk írják, biztató válaszzal örvendeztette meg a kérvényt benyújtó küldöttséget. A haldokló iskola tehát új életre kel, s a rikán belőli részek lesz hol gyermekeiket tanítassák.

— A décsi jótékonykezélu műkedvelő társulat junius 2-án Szigetinek 3 felvonásos vigjátékát „Szerelm és örökség” fogja előadni a színpadon. Közreműködnek: Krémer Katalin, Telegdi Fruzina, Czecz Katalin k. a. Losonczy István, Veres Imre, Brassai Miklós, Eisenlohr Ulrich, Asztalos Gyula s Németh János urak.

— Biborezfalvi Tóth László ügyvédnek neje, fanciesali Sebestyén Karolina e hó 25-én életének 55-ik évében, Déván meghalt. Béke lengien porai felett!

A szerkesztő postája.

Thury Gergely urnak, M. Váshelyitt. A szerkesztő, minden nagy reverentia mellett, melylyel a főispáni dignitás irányában viseltetik, nem vállalkozhatik, hogy ilyen üzeneteket közvetítsen. A lap tere nyitva a tisztességes hangon irt válasz számára; az esküdtsek segélye is igénybe vehető, ha a vádak alaptalanok, — de a szerkesztő, a főispán ur becses engedelméből, magának tartja fön a jogot annak megítélésére, hogy Fogarashól vagy Maros-váshelyről mily tartalmu és kitől-eredő közleményeket vegyen föl lapjába, azt is maga határozván el, hogy a sajtóbíróság illetékes felszólítására miként nyil tkozik.

KÖZKIÁLLÍTÁS.

Az óriási Daibnts. A jelenleg létező óriási ércszobrok egyike, melynek léteéről Európának még tudomása sem volt, szintén kiállítás tárgyát képezi és pedig eredeti alakjában. A bronzból öntött s XI. századból származó szobor Daibutsot, Japán őstörténetének regebeli hőseit ábrázolja s Kaimakurából hozott el a kiállításra, Triesztig hajón szállítottatott, Triesztból pedig, miután szétszedett darabjai is óriási méretűek, hogy a déli vaspálya alagutain át nem juthattak volna, tengelyen szállítottatott egész Bécsig, mi több heti időt vett igénybe. — Most már megérkeztek s a virágcsarnok előtti kertben fognak összeállítatni. A kötalapzattal bíró szobor egy ülő alakot ábrázol, öszszetett kezekkel és lábakkal, összes magassága 43.6 japáni lábat tesz. Az egyes darabok is óriási méreteket képviselnek, így például egy felnőtt ember, ki a térdén nyugvó kézre áll, alig ér a szobor melléig. Maga a fej a két embermagasságot meghaladja s a vállak szélessége körülbelül 36 láb.

Az óntás finomságára, minthogy a darabok még nincsenek kigöngyölve, csak a fényképről következtethetünk, mely a köpenyredőzetet s az arcvonalokat nagy pontosság- és finomságban tünteti fel. A köpeny redői oly nagyok, hogy köztük vagy rajtuk kényelmesen elfér néhány ember. A híres Bavaria is kicsinek tűnik fel e roppant szoborhoz képest, melyet óriási méretein kívül származási helye és kora is nevezetessé tesz. Kár, hogy nem a körcsarnokba állították.

* * *
Olaszország iparpalotai udvarában készen áll már a Mont-Cenis alagut utánzata. Benne áll már egy mozdony és néhány vasuti kocsi, hogy a szemlélő annál tökéletesebben maga elé képzelhesse a nagy művet, mely két országot köt össze.

Felelős szerkesztő: Szász Béla

A „KELET” magán-távirata.

Feladatott Pesten május 31. d. e. 10 ó. — p.

Érkezett május 31. d. e. 11 ó. 6 p.

A minisztertanács nem fogadta el a Csemeghy lemondását.

Az orosz czár holnap délután nagy kísérettel Bécsbe érkezik; az indóházban királyunk várja.

Bécsben egymást érik a bukások; mindenfelől nagy erőfeszítéseket tesznek, hogy az ingadozó nagyobb özégek megmentsék; ismét négy bank mondotta ki fusioját.

Bartakovics egri érsek haldoklik.

Nyilttér. *)

Teke, május 1. 1873.

A régen óhajtott községi szervezések és körjegyzői választások már végefelé járnak. Valóban nagy szükségünk is volt és van rá, hogy valahára a tehetségnélküli jegyzők kontárkodása által szeren-

*) E rovat alatt közlöttekör csupán a sajtóhatóságirányában vállalt felelősséget a Szerk.

esétlen állapotba jutott sok község éveken keresztül elhanyagolt ügyei lendületet kapjanak.

Csak a községi szervezésről szóló törvény után nyílt meg előttünk a tér oly előjárókat választani, kik a törvényekben kellő jártassággal bírnak és az ésszerű községi életre okvetlen szükséges kezelési rendet ismerik; kik a törvényeket nem csak kihirdetik, hanem azok megtartásában magok járnak elől; kik cselekvényeikben szilárd önállósággal bírnak, mert saját dolgaikban ritkán szabad mások tanácsaira támaszkodniok. Most volt az ideje, községi előjárónak olyan embert választani, ki a község esze és pennája legyen, hogy a vitásperekérdésekben egyeseknek úgy, mint községeknek tanácsadó, — utmutató — és saját lábánjáró előjárója legyen.

Ezekből kiindulva nem maradt egyéb fön részünkre, mint az 1871 XVIII. t. cz. helyes értelmezése és ennek a választás körüli szigorú és pontos alkalmazása, mely a hol megtörtént, a társadalmi rend s közjólét alapja meg lévén vetve, a községiélet felvirágzása és az egyes honpolgárok boldogsága bizonyon remélhető.

Ámde ez sok helyen nem így történt. Megtartották a választásokat a nélkül, hogy annak fontosságát legkisebb figyelemre méltatták volna. Különösen Kolozsmegye N.-Nyulasi járásban kebeleztet Kozmatelke s az ehez szövetkezett községekben közelebből történt körjegyzői választások szemben egy a kor színvonalán álló fiatal emberrel, ki a járásbírósnál 10 évig viselt rendes irnoki állásban magának tapasztalatokat és sok ügyjártasságot szerzett — megválasztott — a jelenkor követelményeiről „noci”-val sem bíró Trucza János a régi jegyző, ki volt ugyan ezelőtt 3 évig két községnek „jegyzőgtője”, de jegyzői állását be nem töltötte és — hiányozván a fiatal kor, mozgékonyosság; fogékony ész és bármily csekély alap — nem is fogja soha betölteni, a miről később többet fogok mondani.

Nem szándékom T. J. . . t képtelenségiért blancirozni, mert annak, hogy a harisnya varráshoz, mint magány szorgalmon megtanult, nagyobb hajlammal áldozott úgy, mint a több esmeretet igénylő jegyzőséghez, ő nem oka; valamint azért sem: hogy képtelensége érzetében a körjegyzői állomást elfogadta, mert a gyarlóság alól ő sem lévén nem találta visszautasítandónak a kínálkoz 400 frt fizetést és egyéb járandóságokat azon szolgáltatásért, melyet eddig füstönként 1—1 tenyeres napsszámmért a legörömbestebb teljesített; de visszatetsző a mivelt osztályhoz tartozó főszereplők azon eljárása, mely szerint a néppel szembeni befolyásaikkal nemcsak hogy nem igyekeztek a választásnál a községek megmohósodott felelőkenységnek hagyott ügyei rendezését inponatul tekíteni, sőt a törvényhozással elérni száadékolzt cél-tól elütőleg, annyira működtek a magánérdekek, hogy a helyzet sokkal rosszabbá vált, mint a választás előtt volt, mert addig csak két község volt kénytelen — egy hivatalában magát tájékoztatni nem tudó — jegyzőnek tanácsaival élni, most azonban: négy.

Hogy pedig ezen választás így ütött ki, egyik választó Gyárfás B. úrra eskü osztalékul a legnagyobb rész, ki védszármái alá véve megválasztásának reményétől odahagyott T. Jánost, minden igyekezetét annak felszólására használta fel, talán nem számítván arra, hogy a lelkesülés nem mindig adja meg babérjait, mi jelen választásnál épen tapasztalható volt, mert említett ur, mint a szavazatszedő bizottság egyik tagja, egy szavazatra nem jogosított részeg szántóvetőnek azon indítványa határozattá emelésért: hogy a két jelölt a szavazás ideje alatt ne legyen jelen, t. i. hogy azok a szavazásnak ne legyenek szemtanúi — hevesen harezolt, látva azonban hogy az indítvány pártolónak száma nem nagyon gyarapszik, — a jelöltek pedig jelenlehetési jogukat gyakorolui óhajtván, azt könnyen feledni nem akarják — lelkesülése rendes fokra csakhamar visszacsúszott s a szavazás — melynek eredménye a szavazásra jogosultak számát tisztelesen fölülmaló lerészegített népesoport mozgásától és a főszereplők elejtett szavaiból előre kivehető volt — megkezdődött.

A ki személyesen ismerte a szavazat jogosultat, vehette észre, hogy akárhányszor megváltozott az arca; legalább azoknak egy része a választás előtti napokon nem úgy nézett ki, mint a mikor szavazatát egyenként beadta.

Ezt a jelöltet is, kik a választást megelőző napokon a községi képviselőkkel személyesen találkoztak, látták; de minthogy a szavazás megkezdése előtt az elnökölő szolgabíró kijelentette, hogy a jelölteknek nincsen szavuk a választásra vonatkozólag, a megbukott, jelölt hallgatott mert nem volt szava; a megválasztott pedig: mert — az ő tudtával csinosan arangirozott szavaztatás az ő votumának számát emel — jólesett.

Az illetéknéppen folyot szavazás déli 12 órakor véget ért s ez eredmény felolvassza után a többséget nyert T. J. jegyzői tisztében esküjének ünnepélyes bevételével megerősítették, azon körülményt, hogy a T. J.-re szavazottak névsorát képviselőséggel fel nem ruházott árva proletariuskok növelék 32-re említésre méltónak nem találva.

1873. április 4-ik napján volt a községi képviselők színeváltozásának nagy ünnepével összekötött ezen körjegyzői választás Kozmatelkén.

Szolgálon ezen eljárás oktatásul azon községeknek, melyekben a választás meg nem történt még; a közjólét előmozdítására hivatott illető törvényhatóságoknak pedig tudásul az ebből metalan eredő panaszkok esetei.

G. I.

az időközben hatályba lépett újabb és legújabb hazai törvények alapján ki-
egészített és jelentékenyen bővített
kiadás, Ára 2 frt 40 kr.